

Sygn. akt IC 304)15

WYROK W IMIENIU RZECZYPOSPOLITEJ POLSKIEJ

Dnia 7 grudnia 2016 r.

Sąd w Częstochowie I Wydział Cywilny w składzie następującym:

Przewodniczący: SSO Krystyna Mieszkowska

Protokolant: Mateusz Kmieć

po rozpoznaniu w dniu 30 listopada 2016 r. w Częstochowie

na rozprawie

sprawy z powództwa A. Ł.

przeciwko L. P.

o zachówek

1. zasądza od pozwanej L. P. na rzecz powódki A. Ł. kwotę 38.900 zł (trzydzieści osiem tysięcy dziewięćset złotych) z ustawowymi odsetkami w wysokości 13% w stosunku rocznym od dnia 12 października 2012 r. do dnia 22 grudnia 2014 r., 8 % w stosunku rocznym od dnia 23 grudnia 2014 r. do dnia 31 grudnia 2015 r, oraz ustawowymi odsetkami za opóźnienie w wysokości 7% w stosunku rocznym od dnia 1 stycznia 2016 r. oraz dalszymi odsetkami ustawowymi za opóźnienie w razie zmiany ich wysokości do dnia zapłaty;
2. oddala powództwo w pozostałej części;
3. zasądza od pozwanej L. P. na rzecz powódki A. Ł. kwotę 4.756,36 zł (cztery tysiące siedemset pięćdziesiąt sześć złotych trzydzieści sześć groszy) tytułem zwrotu kosztów procesu.

Sygn. akt IC 304)15

UZASADNIENIE

Pozwem z dnia 2 lipca 2015 r. powódka A. Ł. domagała się zasądzenia od pozwanej L. P. kwoty 80.000 zł z odsetkami ustawowymi liczonymi od dnia 6 sierpnia (...) do dnia zapłaty, tytułem zachowku należnego jej jako córce spadkodawcy S. Ł. zmarłego 20 marca 2012 r., po którym spadek na podstawie testamentu notarialnego z dnia 9 kwietnia 2001 r. nabyła powódka w całości.

Uzasadniając żądanie powódka podała, że spadek po zmarłym ojcu stanowiła między innymi nieruchomość położona w G. składająca się z budynku i działki nr (...) o powierzchni 0,2020 ha dla której prowadzona jest księga wieczysta nr (...), której własność pozwana przeniosła na rzecz J. K. umową zawartą w dniu 9 września 2014 r. z aneksem zawartym w dniu 22 września 2014 r. Według powódki łączna wartość masy spadkowej po S. Ł. to kwota 320.000 zł. Powódce, jako zstępnej, na mocy art. 991 k.c. przysługuje połowa wartości udziału, który by jej przypadła przy dziedziczeniu ustawowym, bowiem powódka nie otrzymała należnego jej zachowku ani w postaci uczynionej przez spadkodawcę darowizny, ani w postaci powołania do spadku, bądź w postaci zapisu. Pozwana spóźnia się ze spełnieniem żądania od dnia 6 sierpnia 2012 r., tj. od dnia złożenia przez powódkę w Sądzie Rejonowym w Częstochowie wniosku o zawezwanie pozwanej do próby ugodowej. Pozwana odmówiła zawarcia ugody.

W odpowiedzi na pozew pozwana L. P. wniosła o oddalenie powództwa w całości. Pozwana zarzuciła, że jej zmarły ojciec S. Ł. pozostawił po sobie testament, na mocy którego, ją określił jako „jedyną spadkobierczynię swojego majątku”. Postanowieniem z dnia 4 czerwca 2012 r. wydanym przez Sąd Rejonowy w Częstochowie w sprawie (...)12 pozwana nabyła spadek w całości. Powódka jest dla niej osoba obcą, nie znaną jej, tym samym niewiarygodną osobą, gdyż nie dołączyła żadnych stosownych dokumentów potwierdzających jej pokrewieństwo ze zmarłym ojcem.

Postanowieniem z dnia 4 listopada 2015 r. Sąd zawiesił postępowanie w sprawie na podstawie art. 178 k.p.c. wobec zgodnego oświadczenia powódki i pozwanej odnośnie zamiaru zawarcia ugody.

Na skutek wniosku powódki złożonego w dniu 11 lutego 2016 r. zawierającego informacje, że strony nie doszły do porozumienia, postanowieniem z dnia 8 marca 2016 r. postępowanie w sprawie zostało podjęte.

Sąd ustalił następujący stan faktyczny:

Spadkodawca S. Ł. zmarł w dniu 20 marca 2012 r. Spadek po nim, na podstawie testamentu sporządzonego w formie aktu notarialnego z dnia 9 kwietnia 2001 r. ogłoszonego przez Sąd Rejonowy w Częstochowie dnia 10 maja 2012 r. nabyła pozwana L. P., co zostało stwierdzone postanowieniem Sądu Rejonowego w Częstochowie z dnia 4 czerwca 2012 r. wydanym w sprawie (...)12. S. Ł. był raz żonaty z K. Ł. i z tego związku spadkodawca miał jedno dziecko - córkę L. P.. Nie miał dzieci przysposobionych, natomiast miał córkę pozamażeńską – powódkę A. Ł. urodzoną (...) Wniosek o stwierdzenie praw do spadku po zmarłym ojcu złożyła pozwana L. P.. W toku postępowania w tej sprawie, składając zapewnienie spadkowe, pozwana L. P. oświadczyła, że A. Ł. jest dzieckiem pozamażeńskim spadkodawcy S. Ł..

(dowód: akta Sądu Rejonowego w Częstochowie (...)12 k – 2-3, 10-4, 17, 20-21, odpis aktu urodzenia powódki k – 22).

Spadkodawca S. Ł. był właścicielem nieruchomości gruntowej zabudowanej stanowiącej działkę ewidencyjną nr (...) o powierzchni 0,2020 ha położonej w miejscowości G. przy ul. (...), dla której Sąd Rejonowy w Częstochowie Zamiejscowy Wydział Ksiąg Wieczystych w K. prowadzi księgę wieczystą Nr (...). Nieruchomość zabudowana była budynkiem mieszkalnym, dwukondygnacyjnym (przyziemie oraz piętro), niepodpiwniczonym o powierzchni użytkowej 154,53 m² wzniesionym w 1979 r., nadto budynkiem niemieszkalnym, murowanym o funkcji gospodarczej o powierzchni zabudowy 46 m². Działka na której posadowione są budynki nie była zagospodarowana, znajdowały się na niej pojedynczo nasadzone krzewy, drzewa liściaste i iglaste. Nieruchomość, poprzez drogę gruntową, posiadała dostęp do drogi krajowej nr (...). Najbliższe otoczenie nieruchomości stanowiły domy mieszkalne jednorodzinne oraz tereny niezagospodarowane. Wartość powyższej nieruchomości według jej stanu na dzień 20 marca 2012 r. i cen aktualnych ustalona została przez biegłego sądowego z zakresu szacowania nieruchomości K. S. na kwotę 155.600 zł

(dowód: akta KW 24673 k – 11-19, pisemna i ustna uzupełniająca opinia biegłego sądowego z zakresu szacowania nieruchomości K. S. k – 90-126, nagranie, adnotacje 173-176).

Wnioskiem złożonym w dniu 6 sierpnia 2012 r. w Sądzie Rejonowym w Częstochowie, powódka wezwała pozwaną do zawarcia ugody w sprawie należnego jej zachowku po zmarłym ojcu, domagając się od pozwanej kwoty 125.000 zł. Podczas posiedzenia Sądu w dniu 12 października 2012 r. pozwana nie wyraziła zgody na zawarcie ugody.

(okoliczność bezsporna, nadto dowód: akta Sądu Rejonowego w Częstochowie XV Co 6601)12 k – 3, 16).

Sąd zważył co następuje:

Okoliczności faktyczne niniejszej sprawy w zasadzie były bezsporne. Pozwana wprawdzie oświadczała, że wniosła o oddalenie powództwa wskazała, że nie poczuwa się do zapłaty na rzecz powódki jakiegokolwiek kwoty tytułem zachowku, niemniej jednak nie przedstawiła w tym zakresie żadnych konkretnych argumentów czy zarzutów. Zarzut pozwanej, że powódka jest dla niej osoba obcą a tym samym niewiarygodną, w świetle złożonego przez powódkę odpisu aktu urodzenia, z którego wynika, że spadkodawca był ojcem powódki (k – 22) oraz w świetle treści zapewnienia spadkowego złożonego przez pozwaną w sprawie II Ns 1152)12 pozostawał bez znaczenia. Zatem ustalenia poczynione

przez Sąd opierały się w większości na okolicznościach niekwestionowanych przez strony oraz na dowodach z dokumentów, których prawdziwość również nie była w niniejszym procesie negowana. Spór dotyczył zatem wysokości roszczenia przysługującego powódce z tytułu zachowku po zmarłym S. Ł..

Stosownie do art. 991 § 1 k.c. zstępnym, małżonkowi oraz rodzicom spadkodawcy, którzy byliby powołani do spadku z ustawy, należą się tytułem zachowku jeżeli uprawniony jest trwale niezdolny do pracy albo jeżeli zstępny uprawniony jest małoletni – dwie trzecie wartości udziału spadkowego, który by mu przypadął przy dziedziczeniu ustawowym, a w innych przypadkach – połowa wartości tego udziału.

Uprawnienie powódki do zachowku po S. Ł. było niewątpliwe i poza wspomnianym wcześniej stanowiskiem pozwanej, nie było przez nią kwestionowane. Powódka była córką spadkodawcy (pozamałżeńską) i nie została przez niego wydziedziczona w rozumieniu art. 1008 k.c.

Powołanymi z ustawy do spadku po S. Ł. były wyłącznie powódka i pozwana w 1/2 części każda z nich (art. 931 § 1 k.c.). W przypadku braku testamentu dziedziczyłyby po nim w takim właśnie zakresie.

Bezspornym jest, iż należny powódce A. Ł. zachówek powinien odpowiadać 1/2 wartości udziału, który by jej przypadął przy dziedziczeniu ustawowym. W tej kwestii pozwana nie podnosiła żadnych zarzutów.

Wartość należnego zachowku ustala się według wyliczenia: wartość aktywów wchodzących w skład spadku minus wartość ewentualnych pasywów plus darowizny doliczane zgodnie z art. 993 k.c. do spadku. Następnie wylicza się udział spadkowy uprawnionego, gdyby dziedziczył z ustawy i potem wysokość samego zachowku.

Obliczenie zachowku następuje na podstawie wartości rzeczy wchodzących w skład spadku ustalonej z uwzględnieniem stanu spadku z daty jego otwarcia, a cen z daty orzekania o roszczeniach z tego tytułu. Punktem odniesienia przy obliczaniu stanu czynnego spadku dla potrzeb obliczenia zachowku, może być bowiem jedynie chwila otwarcia spadku będąca chwilą śmierci spadkodawcy. (por. uchwała Sądu Najwyższego zasada prawna z dnia 26 marca 1985 r. III CZP 75)84 OSNC 1985/10/147, uchwała Sądu Najwyższego z dnia 17 maja 1985 r. III CZP 69)84 OSNC 1986)3)24, wyrok Sądu Najwyższego z dnia 25 maja 2005 r. I CK 765)04 Lex nr 180835, wyrok Sądu Najwyższego z dnia 14 marca 2008 r. IV CSK 509)07 Lex nr 445279)

Ustalenie natomiast wartości poszczególnych składników wchodzących w skład spadku, w tym także ustalenie wartości nieruchomości dla określenia wymiaru zachowku powinno być oparte na kryteriach rynkowych. Określenie wartości rynkowej nieruchomości powinno więc nastąpić zgodnie z regułami i metodami wynikającymi z przepisów ustawy o gospodarce nieruchomościami i przepisów wykonawczych oraz standardów zawodowych rzeczoznawców (por. wyrok Sądu Najwyższego z dnia 23 maja 2013 r. I CSK 701)12 Lex nr 1353071).

Ciężar dowodu zarówno w zakresie wykazania co wchodziło w skład spadku jak i wartości majątku spadkowego spoczywa na osobie dochodzącej zachowku, czyli na powódce.

Powódka wykazała, że w skład spadku po S. Ł. wchodzi nieruchomość gruntowa zabudowana stanowiąca działkę ewidencyjną nr (...) o powierzchni 0,2020 ha położona w miejscowości G. przy ul. (...), dla której Sąd Rejonowy w Częstochowie Zamiejscowy Wydział Ksiąg Wieczystych w K. prowadzi księgę wieczystą Nr (...). Wartość powyższej nieruchomości ustalona została na kwotę 155.600 zł w oparciu o opinię biegłego z zakresu szacowania nieruchomości K. S., którą Sąd ocenił jako przekonującą, jasną i rzeczową. Jej treść, w tym wnioski co do wartości nieruchomości nie budzą zastrzeżeń z punktu widzenia zgodności z zasadami logiki, wiedzy powszechnej i poziomu wiedzy biegłego. Zarzuty wobec opinii biegłego zgłoszone przez powódkę w piśmie z dnia 24 października 2016 r. w ocenie Sądu stanowią polemikę z uzasadnieniem opinii przez biegłego i jako takie nie zasługują na uwzględnienie, nadto wyjaśnione zostały w ustnej opinii uzupełniającej złożonej przez biegłego na rozprawie w dniu 30 listopada 2016 r. Zauważyć nadto należy, że zgodnie z art. 151 u.g.n. wartość rynkową nieruchomości stanowi najbardziej prawdopodobna jej cena, możliwa do uzyskania na rynku. Wyboru właściwego podejścia oraz metody i techniki szacowania nieruchomości dokonuje rzeczoznawca majątkowy, uwzględniając w szczególności cel wyceny, rodzaj

i położenie nieruchomości, przeznaczenie w planie miejscowym, stopień wyposażenia w urządzenia infrastruktury technicznej, stan jej zagospodarowania oraz dostępne dane o cenach, dochodach i cechach nieruchomości podobnych (art. 154 ust. 1 w zw. z art. 4 pkt 17 u.g.n.). Nie zasługuje na uwzględnienie zarzut powódki błędnego przyjęcia przez biegłego do porównań nieruchomości znajdującej się w B. o powierzchni 632 m² z ceną 140.000 zł zamiast bardziej zbliżonej i powierzchnią – 1.240 m² i położeniem nieruchomości znajdującej się w K. z ceną 175.000 zł. W ustnej opinii uzupełniającej biegły w sposób przekonujący wyjaśnił, iż przyjęcie przez niego do porównania nieruchomości o powierzchni 632 m² wynikało z faktu, że była ona bardziej podobna do nieruchomości szacowanej ze względu na charakter zabudowy, stan techniczny, cechy działki, formę zabudowy i wiek budynków. Przedstawienie przez powódkę na rozprawie w dniu 30 listopada 2016 r. uzyskanej z Internetu informacji o ofertach sprzedaży działek usytuowanych w pobliżu przedmiotowej nieruchomości, w świetle przedstawionych wyżej zasad ustalania wartości rynkowej nieruchomości, w żaden sposób nie mogło wpłynąć na przyjęta przez Sąd ocenę opinii sporządzonej przez biegłego sądowego. Podkreślić należy, że biegły sądowy K. S. przedstawił w swojej pisemnej opinii obszerną analizę i badanie rynku nieruchomości, co stanowiło podstawę do obliczenia rynkowej, a zatem typowej, przeciętnej ceny, która byłaby najbardziej prawdopodobna do uzyskania na rynku nieruchomości.

Zgodnie z treścią art. 6 k.p.c. powódka reprezentowana przez fachowego pełnomocnika miała obowiązek udowodnić skład i wartość masy spadkowej. Powódka nie wskazała, aby w skład spadku po zmarłym S. Ł. wchodziły inne aktywa, w tym nieruchomości poza wymienioną w pozwie. Zawnioskowane przez nią dowody w postaci akt Sądu Rejonowego w C. i akt postępowania karnego 2 Ds. 639)16 zmierzały jedynie do umożliwienia jej zapoznania się z ich treścią z uwagi na podejrzenie powódki, że wynikać z nich będzie, iż istnieją jeszcze inne składniki majątku spadkowego po S. Ł.. Żadnych wiadomości co do innych składników majątku spadkowego powódka, jako córka spadkodawcy, uprawniona do zachowku po nim nie posiadała i nie przedstawiła Sądowi. W szczególności powódka nie przedstawiła spisu inwentarza po zmarłym (art. 637 k.p.c.)

Wartość masy spadkowej z uwzględnieniem jej stanu na datę otwarcia spadku i cen aktualnych na datę orzekania wynosi zatem 155.600 zł.

Jak podano wyżej wartość należnego zachowku ustala się według wyliczenia: wartość aktywów wchodzących w skład spadku minus wartość ewentualnych pasywów plus darowizny doliczane zgodnie z art. 993 k.c. do spadku. Następnie zaś wylicza się udział spadkowy uprawnionego, gdyby dziedziczył z ustawy i następnie wartość zachowku.

W sprawie nie zostało wykazane, aby istniały jakieś pasywa (długi spadkowe), które należałoby odjąć od aktywów. Zatem, gdyby doszło do dziedziczenia z ustawy powódce przypadłby udział spadkowy w wysokości 77.800 zł. Jedna druga tego udziału wynosi 38.900 zł i taką kwotę należało zasądzić na rzecz powódki od pozwanej tytułem zachowku.

W pozostałej części powództwo podlegało oddaleniu.

Podstawę prawną powyższego rozstrzygnięcia, stanowią powołane wyżej przepisy, w tym art. 991 § 1 k.c.

O odsetkach orzeczono na podstawie art. 481 § 1 i § 2 k.c. jako datę początkową naliczania odsetek Sąd przyjął datę posiedzenia Sądu Rejonowego w Częstochowie (12 października 2012 r.) podczas którego pozwana wezwana do próby ugodowej nie wyraziła zgody na ugodę.

O kosztach procesu orzeczono na podstawie art. 100 k.p.c.

Powódka A. Ł. w toku procesu poniosła koszty obejmujące: koszty zastępstwa procesowego w kwocie 3.600 zł., opłatę od pełnomocnictwa w kwocie 17 zł, opłatę stosunkową od pozwu w wysokości 4.000 zł oraz zaliczkę na koszt opinii biegłego w wysokości 2.169,75 zł. (uiszczona zaliczka 2.500 zł minus niewykorzystana jej część w kwocie 330,25 zł, która podlega zwrotowi na rzecz powódki). Pozwana L. P. nie poniosła żadnych kosztów. Zatem łącznie koszty procesu stanowiły kwotę po 9.786,75 zł.

Powódka wygrała proces w 48,6 % . Po stosunkowym rozdzieleniu kosztów pozwana powinna zwrócić powódce kwotę po 4.756,36 zł tytułem kosztów.